

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (HE 72/2017 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan ja hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- perustuslakivaliokunta PeVL 31/2017 vp
- hallintovaliokunta HaVL 29/2017 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ylitarkastaja Tomi Kytölä, opetus- ja kulttuuriministeriö
- hallitussihteeri Matti Sillanmäki, opetus- ja kulttuuriministeriö
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio, tietosuojavaltuutetun toimisto
- tilastopäälikkö Riitta Rautanen, Tilastokeskus
- johtaja Harri Peltoniemi, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
- projektipäälikkö Joonas Mäkinen, Opetushallitus
- erityisasiantuntija Robin Lundell, Ylioppilastutkintolautakunta
- koordinaattori Miia Lindell, CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy
- johtaja Antti Mäki, CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy
- lakimies Minna Antila, Suomen Kuntaliitto
- rehtori, ARENE ry:n jäsen, Humanistinen ammattikorkeakoulu Tapio Huttula, Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto Arene ry
- asiantuntija Satu Ågren, Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry
- sosiaalipoliittinen asiantuntija Eero Kivinen, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAK-KI ry
- puheenjohtaja Pietu Heiskanen, Suomen Lukiolaisten Liitto
- puheenjohtaja Eini Järvi, Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry
- toiminnanjohtaja, YTT Leena Wahlfors, Suomen yliopistot UNIFI ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

- oikeusministeriö
- valtiovarainministeriö
- Kansaneläkelaitos
- Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
- Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä. Samalla kumottaisiin laki opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä.

Uudessa laissa säädettäisiin perustettavasta perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, johon tallennettaisiin perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen opiskelua, suorituksia ja tutkintoja, läsnäoloa sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämistä koskevia tietoja, joita henkilö tarvitsee hakeutuessaan koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä hakiessaan koulutukseen liittyviä etuisuuksia. Tietovarantoon tallennettaisiin lisäksi tietoja, joita tarvitaan myönnettäessä opetuksen ja koulutuksen rahoitusta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimisivat tietovarannon rekisterinpitäjinä ja Opetushallitus teknisenä ylläpitäjänä.

Ylioppilastutkintorekisteristä, opiskelijavalintarekisteristä ja korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta säädettäisiin pääasiassa vastaavasti kuin voimassa olevassa opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa.

Laissa säädettäisiin myös Opetushallituksen ylläpitämästä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta. Palvelussa henkilö voisi katsoa ja käyttää laissa tarkoitettuihin rekistereihin ja tietovarantoihin sisältyviä omia tietojaan. Luovutuspalvelua voitaisiin käyttää myös tietojen luovuttamiseen viranomaisille. Henkilö voisi palvelussa lisäksi antaa suostumuksensa rekisterissä tai tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen palvelun avulla muille tahoille. Palvelun kautta tapahtuvasta tietojen luovutuksesta vastaisi Opetushallitus.

Lisäksi säädettäisiin oppijanumerosta, jota käytettäisiin henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa ehdotetussa laissa tarkoitettuja tietoja. Oppijanumeroista muodostuisi oppijanumerorekisteri, jota ylläpitäisi Opetushallitus.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Lain tarkoituksena on mahdollistaa henkilön opintosuoritus- ja tutkintotietojen tietoturvallinen ja keskitetty sähköinen kokoaminen, käsittely ja luovuttaminen hänen itsensä ja tietoja tarvitsevien viranomaisten käytettäväksi, turvata opintosuoritus- ja tutkintotietojen yhdenmukaisuus ja luotet-

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

tavuus sekä tehostaa hallinnon toimintaa. Laki edistää koulutukseen hakeutumista, aiemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista ja elinikäistä oppimista.

Sivistysvaliokunta toteaa, että uudistuksella luotavat valtakunnalliset tietovarannot ja Opetushallituksen ylläpitämä eri rekistereissä ja tietovarannoissa olevia tietoja kokoava palvelu helpottavat ja sujuvoittavat henkilön asiointia eri viranomaisissa. Uudistukseen liittyvissä rekistereissä olevat opintosuoritus- ja tutkintotiedot sekä läsnäolotiedot ovat hyödynnettävissä viranomaisprosesseissa luotettavasti, turvallisesti, yhdenmukaisesti ja ajantasaisesti. Suoritustiedot ovat pitkäaikaisesti ja luotettavasti kansalaisen saatavilla.

Uudistus toteuttaa hallituksen digitalisaation, kokeilujen ja normien purkamisen kärkihanketta, jossa julkisen hallinnon palveluita digitalisoidaan. Esitys toteuttaa myös osaamisen ja koulutuksen kärkihanketta, jonka mukaan uudistetaan ja digitalisoidaan ammatillisen koulutuksen järjestäjien toimintaprosesseja ja oppimisympäristöjä. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen peusteella sivistysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Perustuslakivaliokunnan lausunto. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan hallituksen esityksestä (PeVL 31/2017 vp — HE 72/2017 vp) todennut, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisympäristössä vain, jos valiokunnan lakiehdotuksen 21 §:stä tekemä valtiosääntöoikeudellinen huomautus otetaan asianmukaisesti huomioon. Kyse on mahdollisuudesta luovuttaa opiskelijavalintarekisteristä eräitä arkaluonteisiksi luokiteltavia tietoja ja tämän luovutuksen sitomisesta käyttötarkoituksen kannalta välttämättömyysvaatimukseen. Sivistysvaliokunta ehdottaa yksityiskohtaisista perusteluista tarkemmin ilmenevällä tavalla perustuslakivaliokunnan edellyttämän muutoksen lakiehdotuksen 21 §:ään.

Perustuslakivaliokunta on lisäksi todennut, että keväällä 2016 voimaan tullessa, vuoden 2018 aikana sovellettavaksi tulevassa ja myös suomalaista lainsäätäjää sitovassa Euroopan unionin yleisessä tietosuojasetuksessa (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679) vahvistetaan säännöt luonnollisten henkilöiden suojelulle henkilötietojen käsittelyssä sekä säännöt, jotka koskevat henkilötietojen vapaata liikkuvuutta. Tietosuojasetus on EU:n säädös, joka on kaikilta osiltaan velvoittava ja jota sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Tietosuojasetuksessa säädetään kansallisesta liikkumavarasta eräiden kysymysten osalta. Perustuslakivaliokunnan valtiosääntöisiin tehtäviin ei kuulu kansallisen täytäntöönpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset. Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut myös hallituksen esitykseen sisältyvää tietojen pysyvää säilyttämistä. Valiokunta arvioi, että pysyvä säilyttäminen esitetyt perustelut ja tietojen käyttötarkoitus huomioon otettuna ei ole valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallista. Valiokunta kiinnittää kuitenkin

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

kin huomiota siihen, että lakiehdotukseen ei sisälly säännöksiä tietojen poistamisesta henkilön kuoleman jälkeen. Perustuslakivaliokunnan mielestä sivistysvaliokunnan on syytä arvioida kunkin tiedon osalta pysyvän tallettamisen tarvetta myös rekisteröidyn kuoleman jälkeen ja tarvittaessa täydentää sääntelyä.

Saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta toteaa, että hallituksen esityksessä on päädytty pääosin opintosuoritus- ja tutkintotietojen pysyvään säilyttämiseen, kuten voimassa olevassa lainsäädännössäkin. Sivistysvaliokunta hyväksyy tämän peruslähdekohdan. Mikäli tästä poikettaisiin, tulisi selvittää tietojen arkistointiin liittyviä lainsäädännöllisiä ja teknisiä näkökohtia muun muassa tieteellisen tutkimuksen intressien kannalta. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että perustuslakivaliokunnan esiin nostama kysymys vainajan rekisteritietojen säilyttämisestä selvitetään tarkemmin osana hankkeen jatkovalmistelua.

Hallituksen esityksen suhde julkisuuslakiin ja henkilötietolakiin. Eräissä lausunnoissa käsitellään esityksen suhdetta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999, julkisuuslaki) ja henkilötietolakiin (523/1999). Ehdotetun lain säännöksillä pyritään toteuttamaan lakiehdotuksen 1 §:n tavoitteita opintosuoritus- ja tutkintotietojen keskitetystä sähköisestä kokoamisesta, käsittelystä ja luovuttamisesta, ja lain säännöksillä syrjäytettäisiin siksi osin yleissääntelyä. Lakiehdotuksen suhdetta julkisuuslakiin ja henkilötietolakiin on pyritty selkiyttämään lain 2 §:n 3 momentissa, jonka mukaan käsiteltäessä tietoja tässä laissa tarkoitetuissa rekistereissä, tietovarannoissa ja palvelussa sovelletaan henkilötietolakia ja julkisuuslakia, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Hallintovaliokunnan lausunnon (HaVL 29/2017 vp — HE 72/2017 vp) mukaan lakiehdotuksen suhde mainittuihin lakeihin ei ole kaikilta osin selkeä.

Lakiehdotuksen 10 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi siitä, millä perusteilla tietoja voidaan luovuttaa perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, ja lain 29 §:ssä menettelystä luovutettaessa tietoja opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla, mukaan lukien tiedon antamistavat. Näiden säännösten suhde julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin jää saatujen lausuntojen mukaan epäselväksi. Julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa säädetään rajoituksista viranomaisten henkilörekistereissä olevien henkilötietojen luovuttamiselle kopiona tai tulosteena tai antamalla sen tiedot sähköisessä muodossa.

Sivistysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan esityksen tarkoituksena on, että siltä osin kuin tietoja luovutetaan ehdotetun lain 6 luvussa tarkoitetun luovutuspalvelun kautta, sovelletaan julkisuuslain 16 §:n 3 momentin sijasta ehdotetun lain 29 §:n säännöksiä tietojen antamistavasta. Tietoja luovutetaan luovutuspalvelussa vain sähköisin menetelmin. Muussa kuin luovutuspalvelun avulla tapahtuvassa luovuttamisessa noudatetaan julkisuuslain 16 §:n 3 momenttia. Hallintovaliokunnan lausunnossa esitettyyn viitaten sivistysvaliokunta ehdottaa mietinnön yksityiskohtaisissa perusteluissa muutosta tietojen luovuttamista palvelun avulla koskevaan lakiehdotuksen 29 §:ään.

Sivistysvaliokunta korostaa hallintovaliokunnan tavoin, että lakiehdotukseen sisältyvät säännökset opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta eivät estä rekisterinpitäjän suorittamia tietojen

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

luovutuksia. Rekisterinpitäjien suorittamiin tietojen luovutuksiin sovelletaan asianomaisiin sektorilakeihin sisältyviä säännöksiä tietojen luovuttamisesta ja yleislakina julkisuuslakia.

Lakiehdotuksen 29 §:n 5 momentin mukaan henkilö, josta on tallennettu tietoja tässä laissa tarkoitettuun rekisteriin tai tietovarantoon, voi palvelussa antaa yksilöidyn suostumuksensa rekisterissä tai tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen viranomaiselle tai muulle taholle. Pykälän yksityiskohtaisista perusteluista ei kuitenkaan ilmene, mitä "muut tahot" voisivat olla. Lausunnoissa on nostettu esimerkkinä esiin mahdollisuus luovuttaa tiedot suostumuksen perusteella suoramarkkinointia varten.

Selvityksen mukaan 29 §:n 5 momentissa on nimenomaan tarkoitus säätää suostumusperusteisesta luovuttamisesta, ja säännöksessä ei ole rajattu sitä, mihin tarkoituksiin suostumuksen voi antaa. Sivistysvaliokunta viittaa julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin, jossa erikseen korostetaan, että henkilötietoja saa luovuttaa suoramarkkinointia ja mielipide- tai markkinatutkimusta varten vain, jos niin erikseen säädetään tai jos rekisteröity on antanut siihen suostumuksensa. Valiokunta korostaa näitä tilanteita koskevien suostumuspyyntöjen selkeyttä ja ymmärrettävyyttä.

Lakiehdotuksen 10 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi Opetushallituksen oikeudesta tuottaa tietovarannosta muun muassa koulutuksen ja opetuksen arvioinnin sekä ohjauksen ja rahoituksen edellyttämiä tietoaineistoja. Sivistysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotetun lain 10 §:n 2 momentin tarkoituksena on varmistaa, että Opetushallitus voi tuottaa säännöksessä mainittuihin tarpeisiin liittyviä tietoaineistoja ilman, että tietoja tarvitsee tietovarannosta erikseen luovuttaa Opetushallitukselle. Sivistysvaliokunta korostaa säännöksen tarpeellisuutta, sillä Opetushallitus on ainoastaan uuden tietovarannon tekninen ylläpitäjä, ja opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä.

Henkilötietojen käsittelyä koskeva lainsäädäntökehikko tulee muuttumaan, kun 25.5.2016 voimaan tullutta EU:n yleistä tietosuoja-asetusta aletaan soveltaa 25.5.2018. Oikeusministeriön asettama työryhmä selvittää tietosuoja-asetuksen jäsenvaltion lainsäädännölle jättämän kansallisen liikkumavaran antamia mahdollisuuksia sekä esittää periaatteet liikkumavaran tarkoituksenmukaisesta käytöstä. Sen tehtävänä on myös koordinoita ja avustaa henkilötietojen käsittelystä annetun erityislainsäädännön tarkistamiseksi tehtävää lainvalmistelutyötä. Ministeriöiden tehtävänä on käydä hallinnonalojensa lainsäädäntö lävitse säädösten tietosuoja-asetuksen mukaisuuden varmistamiseksi ja tarpeellisten muutosten toteuttamiseksi. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että tämä arviointi koskee aikanaan myös lakia valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä.

Muut huomiot. Opetushallitus saa lain myötä uuden tehtäväkokonaisuuden luovutuspalvelun ylläpitäjänä. Ylläpitokustannukset katetaan rekisterin kehittämisestä ja käytöstä hyötyviltä tahoilta eli opetus- ja kulttuuriministeriöltä, työ- ja elinkeinotoimistoilta, Tilastokeskukselta sekä kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta tehtävillä määrärahasiirroilla valtiontalouden kehyspääätöksen mukaisesti. Kansaneläkelaitos ja mahdolliset muut valtion talousarvion ulkopuoliset palvelun hyödyntäjät osallistuvat sen ylläpitoon käyttömaksuin. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että järjestelmän toimivuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi toimintaan ohjataan riittävät resurssit. Lakiehdotuksen 6 §:ssä tarkoitettuja tarkempia määräyksiä esimerkiksi tietorakenteista ja tietojen ajantasaisuudesta on valmisteltava yhdessä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ja muiden sidosryhmien kanssa. Uudistuksen kustannusvaikutukset voidaan näin ottaa laajasti huomioon.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

3 §. Oppijanumero ja oppijanumerorekisteri. Hallintovaliokunnan lausunnossa todettuun viitaten sivistysvaliokunta ehdottaa 3 momentin täsmentämistä siten, että siitä selvästi ilmenee oppijanumerorekisterin rekisterinpitäjä, eli oppijanumerorekisteriä pitää Opetushallitus. Lakiehdotuksesta saattaa saada sen virheellisen käsityksen, että momentissa Opetushallitukselle annettu tehtävä olisi luonteeltaan vain teknistä ylläpitoa.

4 §. Tietovarannon käyttötarkoitus. Hallintovaliokunnan lausunnossa on ehdotettu pykälän 1 ja 2 momentin muuttamista siten, että siitä selkeästi ilmenee siinä tarkoitettun tietovarannon käyttötarkoitus. Lakiehdotukseen sisältyvässä muodossaan pykälän sanamuodot lähenyvät kuvausta ehdotettun tietojärjestelmän tietosisällöstä. Näistä säädetään kuitenkin erikseen lakiehdotuksen 6—9 §:ssä.

Sivistysvaliokunta ehdottaa 1 ja 2 momentin tarkistamista siten, että siitä ilmenee selkeästi tietovarannon käyttötarkoitus.

7 §. Perusopetusta koskevat tiedot. Valiokunta ehdottaa 2 momentin sanamuodon täsmentämistä siten, että siinä tarkoitetaan oppivelvollista, jonka oppivelvollisuuden suorittamista kunta on velvollinen valvomaan.

10 §. Tietojen luovuttaminen tietovarannosta. Valiokunta ehdottaa 2 momentin muuttamista siten, että Opetushallitus voi tuottaa siinä tarkoitettuja, muun muassa tutkimuksen edellyttämiä tietoaineistoja nimenomaan opetuksesta ja koulutuksesta.

20 §. Opiskelijavalintarekisterin tietolähteet. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttiin teknisluonteista muutosta lakiehdotuksessa käytettyjen sanamuotojen yhtenäistämiseksi.

21 §. Tietojen luovuttaminen opiskelijavalintarekisteristä. Perustuslakivaliokunnan lausunnossaan esittämän valtiosääntöoikeudellisen huomautuksen vuoksi sivistysvaliokunta ehdottaa pykälän 1 momentin muuttamista siten, että pykälässä määritelty oikeus luovuttaa tietoja rekisteristä sidotaan tietojen välttämättömyyteen käyttötarkoituksen kannalta siltä osin kuin oikeus kohdistuu 19 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin tietoihin. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa on korostettu, että lakiehdotuksen 19 §:n 3 momentissa säädetään mahdollisuudesta tallettaa rekisteriin muita tarpeellisia tietoja eikä arkaluonteisia tietoja ole säädösperusteisesti rajattu tallettamisen ulkopuolelle.

29 §. Tietojen luovuttaminen palvelun avulla. Pykälän 3 momentissa säädetään muun ohella tietojen pyytämisestä. Hallintovaliokunnan lausunnon mukaan sen kanssa ristiriidassa on lakiehdotuksen 10 §:n perustelujen maininta siitä, että pyydetäessä tietovarantoon sisältyviä tietoja olisi tiedon pyytäjän julkisuuslain 13 §:n mukaisesti ilmoitettava tietojen käyttötarkoitus sekä muut tietojen luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat sekä tarvittaessa tiedot siitä, miten tietojen suojaus on tarkoitus järjestää. Hallintovaliokunnan lausunnossa todettuun viitaten sivistysvaliokunta ehdottaa, että 3 momentin sanamuoto muutetaan tältä osin vastaamaan paremmin julkisuuslain 13 §:n sanamuotoa.

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

31 §. Voimaantulo. Tällä lailla ehdotetaan kumottavaksi opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annettu laki (1058/1998). Valiokunta pitää saamansa selvityksen perusteella tarpeellisena lisätä pykälän 2 momenttiin selventävän maininnan siitä, että opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa tarkoitettuihin rekistereihin ja tietovarantoihin sisältyvät tiedot sisältyvät edelleen uuden lain mukaisiin vastaaviin rekistereihin ja tietovarantoihin.

32 §. Siirtymäsäännökset. Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tietojen tallentamisesta perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon. Sivistysvaliokunta ehdottaa säännökseen sisältyvän siirtymäajan pidentämistä 28.2.2018 saakka, jotta opetuksen ja koulutuksen järjestäjille jää kohtuullinen aika tietojen tallentamiseen suhteessa hallituksen esityksen käsittelyaikatauluun.

Pykälän mukaan perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennetaan tiedot lain voimaan tullessa oppilaana tai opiskelijana olevien henkilöiden opinnoista sekä vuonna 2017 suoritetuista ammatillisista perustutkinnoista. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjien työtaakkaa ja tietojen laatua koskevista syistä tietojen tallentamisvelvollisuutta ei ole ehdotettu ulotettavan tätä pidemmälle menneisyyteen. Valiokunnan asian tuntijakuulemisessa on esitetty perusteltuja toiveita sille, että koulutuksen järjestäjät voisivat halutessaan siirtää perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon myös sähköisesti saatavilla olevia vanhempia opintosuoritus- ja opiskelutietoja. Tämä edellyttää myös oppijanumeron saamista.

Valiokunta ehdottaa pykälään uutta 5 momenttia, jonka mukaan opetuksen tai koulutuksen järjestäjä voi tallentaa perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tietoja 2 momentissa säädettyä aiemmin suoritetuista 7 ja 8 §:ssä tarkoitetuista opinnoista ja 3 momentissa säädettyä aiemmin suoritetuista ammatillisista perustutkinnoista edellyttäen, että Opetushallitus on antanut määräyksen tällaisten tietojen tietorakenteista.

Ehdotuksen vaikutuksesta siirtyvät lakiehdotuksen mukaiset momentit 5—8 uusiksi 6—9 momenteiksi.

Edellä ehdotettuun liittyen valiokunta ehdottaa 1 momentin tarkentamista siten, että oppijanumeroita voidaan rekisterinpitäjän pyynnöstä antaa myös sellaisille henkilöille, joista on tallennettu tietoja opiskelijavalintarekisteriin, korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon tai ylioppilastutkintorekisteriin ennen ehdotetun lain voimaantuloa ja joilla ei vielä ole oppijanumeroa.

Valiokunta ehdottaa pykälän 8 momenttiin (HE 7 mom.) teknisluonteista muutosta lakiehdotuksessa käytettyjen sanamuotojen yhtenäistämiseksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 72/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Lain tarkoituksena on

- 1) mahdollistaa henkilön opintosuoritus- ja tutkintotietojen tietoturvallinen ja keskitetty sähköinen kokoaminen, käsittely ja luovuttaminen hänen itsensä ja tietoja tarvitsevien viranomaisten käytettäväksi;
- 2) turvata opintosuoritus- ja tutkintotietojen yhdenmukaisuus ja luotettavuus sekä tehostaa hallinnon toimintaa;
- 3) edistää koulutukseen hakeutumista, aiemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista sekä elinikäistä oppimista.

2 §

Soveltaisala

Tätä lakia sovelletaan koulutukseen ja tutkintoihin, joista säädetään

- 1) perusopetuslaissa (628/1998);
- 2) lukiolaissa (629/1998);
- 3) ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005);
- 4) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/);
- 5) ammattikorkeakoululaissa (932/2014);
- 6) yliopistolaissa (558/2009).

Tässä laissa säädetään oppijanumerosta ja oppijanumerorekisteristä, perusopetuksen, lukio-koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, ylioppilastutkintorekisteristä, opiskelijavalintarekisteristä sekä korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta.

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

Laissa säädetään myös Opetushallituksen ylläpitämästä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, käsiteltäessä tietoja tässä laissa tarkoitetuissa rekistereissä, tietovarannoissa ja palvelussa sovelletaan henkilötietolakia (523/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999).

3 §

Oppijanumero ja oppijanumerorekisteri

Oppijanumero on henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tarkoitettuja tietoja.

Tallennettaessa henkilöstä ensimmäistä kertaa tässä laissa tarkoitettuja tietoja, tiedon tallentajan tulee kysyä Opetushallitukselta henkilön oppijanumero. Jos henkilöllä ei ole oppijanumeroa, tulee Opetushallituksen luoda oppijanumero. Opetushallitus antaa oppijanumeron tiedoksi tiedon tallentajalle.

Oppijanumeroista muodostuu oppijanumerorekisteri. Oppijanumerorekisteriin tallennetaan lisäksi henkilön nimi sekä henkilötunnus tai muita yksilöimiseksi tarvittavia tietoja. Oppijanumerorekisteriä pitää Opetushallitus. Oppijanumero voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi.

2 luku

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto

4 §

Tietovarannon käyttötarkoitus

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettuja perusopetuslaissa tarkoitettua opetusta, lukiolaissa tarkoitettua koulutusta ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta koskevia tietoja käytetään henkilön hakeutuessa koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä henkilön hakiessa koulutukseen liittyviä etuisuuksia.

Tietovarantoon tallennettuja tietoja käytetään lisäksi myönnettäessä opetuksen ja koulutuksen rahoitusta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009) säädetään.

Tietoja voidaan käyttää myös muiden viranomaisten hoitaessa sellaisia lakisääteisiä tehtäviä, joissa tarvitaan tietovarantoon tallennettuja tietoja.

Tietovarantoon tallennettuja tietoja voidaan käyttää lisäksi koulutuksen arvioinnissa, tilastoinnissa ja seurannassa.

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

5 §

Tietovarannon tekninen ylläpitäjä ja rekisterinpitäjät

Tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä toimii Opetushallitus. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Opetushallitus vastaa myös tietovarannon käytettävyydestä, eheydestä ja muuttumattomuudesta sekä suojaamisesta ja säilyttämisestä.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta ja vastaavat niiden sisällöstä ja virheettömyydestä. Rekisterinpitäjän on huolehdittava, että tallennettavat tiedot ovat ajantasaisia.

Jos 2 momentissa tarkoitettu rekisterinpitäjä lakkaa eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.

6 §

Tietojen tallentaminen tietovarantoon

Rekisterinpitäjällä on velvollisuus tallentaa tietovarantoon 7—9 §:ssä tarkoitetut tiedot.

Opetushallitus määrää tarkemmin miten tiedon tallentajien on pidettävä tallennettavat tiedot ajantasaisina. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä 7—9 §:ssä säädettyjen tietojen tietorakenteista.

Tietovarantoon tallennetaan lisäksi henkilön nimi ja oppijanumero.

7 §

Perusopetusta koskevat tiedot

Perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot perusopetuslain mukaisessa opetuksessa olevista oppilaistaan

- 1) opetus, johon oppilas osallistuu;
- 2) opintojen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättymisen;
- 3) suoritettavat opinnot ja niiden arvosanat sekä päättöarviointi;
- 4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitetun rahoituksen laskenta-perusteena olevat opetuksen järjestämistä koskevat tiedot.

Kunnan on tallennettava tietovarantoon myös tieto siitä, että oppivelvollinen, jonka oppivelvollisuuden suorittamista kunta on velvollinen valvomaan, ei osallistu perusopetuslain mukaisesti järjestettyyn opetukseen.

Opetuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon lisäksi tieto perusopetuslain 38 §:ssä tarkoitetun erityisen tutkinnon suorittamisesta ja arvioinnista.

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

8 §

Lukiokoulutusta koskevat tiedot

Lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot lukiolain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan

- 1) suoritettava koulutus;
- 2) opintojen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättymisen;
- 3) suoritettut opinnot ja opiskelijan arviointi;
- 4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitetun rahoituksen laskenta-perusteena olevat koulutuksen järjestämistä koskevat tiedot.

Koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon myös tieto lukiolain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kokeiden suorittamisesta ja opiskelijan arvioinnista.

9 §

Ammatillista koulutusta koskevat tiedot

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan

- 1) suoritettava tutkinto, tutkinnon osa tai osat taikka koulutus;
- 2) tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättymisen;
- 3) suoritettut tutkinnon ja koulutuksen osat ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueet sekä niiden laajuus, osaamisen arviointi sekä suoritettu tutkinto tai koulutus;
- 4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:ssä tarkoitettujen opiskelijavuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä mainitussa laissa tarkoitetun perus- ja suoritusrahoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot.

10 §

Tietojen luovuttaminen tietovarannosta

Tietovarannosta tietoja voidaan luovuttaa

- 1) viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään;
- 2) Koulutusrahastolle siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;
- 3) sille, jolla henkilön 29 §:n 5 momentissa tarkoitetun yksilöidyn suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja.

Opetushallitus voi tuottaa tietovarannosta **opetuksen ja koulutuksen** ja **tutkimuksen** arvioinnin, **tutkimuksen**, kehittämisen, tilastoinnin ja muun seurannan sekä ohjauksen ja rahoituksen edellyttämiä tietoaaineistoja.

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

11 §

Tietovarannon tietojen säilytysaika

Tietovarantoon tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi.

Opintojen väliaikaista keskeytymistä koskevat sekä opetuksen ja koulutuksen rahoituksen myöntämistä varten tallennetut tiedot säilytetään kuitenkin ainoastaan viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta.

3 luku

Ylioppilastutkintorekisteri

12 §

Ylioppilastutkintorekisterin käyttötarkoitus

Ylioppilastutkintorekisteriä pidetään ja käytetään ylioppilastutkinnon järjestämistä, suoritettuja ja ylioppilastutkintoja ja tutkintoihin kuuluvia kokeita koskevien tietojen säilyttämistä sekä ylioppilastutkinnon toimivuuden seurantaa varten.

13 §

Ylioppilastutkintorekisterin rekisterinpitäjä

Ylioppilastutkintorekisteriä pitää ylioppilastutkintolautakunta.

14 §

Ylioppilastutkintorekisterin tietosisältö ja velvollisuus tallentaa tietoja

Rekisterinpitäjä merkitsee rekisteriin ylioppilastutkinnon suorittamista koskevat tiedot. Lukio-koulutuksen järjestäjän tulee toimittaa rekisteriin muut tässä pykälässä tarkoitetut tiedot.

Ylioppilastutkintorekisteriin tallennetaan:

1) kokeisiin ilmoittautuneiden ja osallistuneiden nimi, henkilötunnus, oppijanumero, sukupuoli, äidinkieli sekä suoritettua ylioppilastutkintoon osallistumisen ja ylioppilastutkinnon myöntämisen edellyttämää koulutusta koskevat tiedot;

2) koesuoritukset ja arvostelumerkinnät sekä kokelaiden saamat arvosanat ja pistemäärät eri kokeista;

3) tutkinnon suorittamisen tai hylkäämisen, tutkinnon jälkeen uusittujen kokeiden sekä tutkinnon täydentämisen ajankohta.

Ylioppilastutkintorekisteriin voidaan tallentaa 2 momentissa mainittujen tietojen lisäksi rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia, kokelaskohtaisia tietoja ylioppilastutkinnosta sekä tutkinnon suorittamistavasta ja järjestämisestä.

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

15 §

Tietojen luovuttaminen ylioppilastutkintorekisteristä

Opiskelijavalintarekisteriin luovutetaan 14 §:n 2 momentissa tarkoitetut, opiskelijavalintaa varten tarpeelliset tiedot niistä henkilöistä, jotka ovat osallistuneet ylioppilastutkintoon ja hakeet johonkin 17 §:n 3 momentissa tarkoitettuun koulutukseen.

Ylioppilastutkintolautakunta saa luovuttaa julkaistaviksi ylioppilastutkinnossa hyväksytyjen nimet.

16 §

Ylioppilastutkintorekisterin tietojen säilytysaika

Ylioppilastutkintorekisterin tiedot säilytetään pysyvästi.

4 luku

Opiskelijavalintarekisteri

17 §

Opiskelijavalintarekisterin käyttötarkoitus

Opiskelijavalintarekisteriä käytetään:

- 1) opinnoista ja opiskelijavalinnoista tiedottamiseen;
- 2) koulutukseen hakeutumisen, opiskelijavalinnan ja opiskelupaikan vastaanottamisen järjestämiseen sekä koulutukseen hakeutumisen ja opiskelijavalinnan seuraamiseen;
- 3) opiskelijoiden valintaa, valintojen kehittämistä ja opintojen järjestämistä varten tarpeellisten tietojen antamiseen yliopistoille, ammattikorkeakouluille, ammatillisen ja lukiokoulutuksen järjestäjille sekä perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjille;
- 4) tiedottamiseen koulutusmahdollisuuksista ilman opiskelupaikkaa jääneille hakijoille;
- 5) tietojen tuottamiseen hakijoista ja opiskelijaksi otetuista koulutusjärjestelmän seurantaa ja arviointia varten; sekä
- 6) muihin opiskelijoiden valitsemista varten tarpeellisiin toimintoihin.

Opiskelijavalintarekisteri jakaantuu osarekistereihin, jotka ovat korkeakoulujen hakurekisteri sekä ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja muun perusopetuksen jälkeisen koulutuksen hakurekisteri.

Opiskelijavalintarekisterin osarekistereistä käytetään:

- 1) korkeakoulujen hakurekisteriä valittaessa opiskelijoita yliopistolaissa tarkoitettuihin alempiin ja ylempiin korkeakoulututkintoihin johtaviin opintoihin ja ammattikorkeakoululaissa tarkoitettuun ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin sekä yliopiston ja ammattikorkeakoulun harkinnan mukaan myös muuhun korkeakoulun tarjoamaan koulutukseen, sekä opiskelupaikan vastaanottamista koskevien rajoitusten valvontaan;

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

2) ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja muun perusopetuksen jälkeisen koulutuksen hakurekisteriä valittaessa opiskelijoita ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ja lukiolaissa tarkoitettuihin koulutuksiin ja tutkintoihin sekä perusopetuslaissa tarkoitettuun lisäopetukseen.

18 §

Opiskelijavalintarekisterin rekisterinpitäjä

Opiskelijavalintarekisteriä pitää Opetushallitus. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut osallistuvat rekisterinpitoon 17 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta ja ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjät 17 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta.

Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta.

Rekisterinpitäjän tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

19 §

Opiskelijavalintarekisterin tietosisältö

Opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa:

- 1) hakijan nimi, oppijanumero ja henkilötunnus tai muu vastaava yksilöivä tunnistetieto, kansalaisuus, sukupuoli, äidinkieli ja tarpeelliset yhteystiedot;
- 2) hakijan aikaisempaa koulutusta ja suoritettuja tutkintoja koskevat tiedot;
- 3) koulutukseen hakemista ja valinnan perusteita koskevat tiedot kunkin hakijan osalta;
- 4) valinnan tulosta, opiskelupaikan vastaanottamista ja oppilaitokseen ilmoittautumista koskevat tiedot; sekä
- 5) hakijan suostumus tai kielto nimi- ja osoitetietojen luovuttamiseen koulutusta koskevaa tiedottamista ja markkinointia varten.

Opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa 1 momentissa lueteltujen tietojen lisäksi hakijan ilmoituksen mukaisina ammatinvalintaan vaikuttavat terveystiedot sekä tiedot työkokemuksesta ja harrastustoiminnasta. Nämä tiedot pyydetään ilmoittamaan ja ne tallennetaan vain silloin, kun ne ovat tarpeellisia opiskelijoiden valinnassa.

Kuhunkin 17 §:n 2 momentissa mainittuun osarekisteriin voidaan tallentaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi myös muita osarekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja, joilla on merkitystä arvioitaessa hakijoiden soveltuvuutta 17 §:stä ilmenevään koulutukseen tai ammattiin taikka valittaessa hakijoita koulutuspoliittisten tai yksilöllisten koulutustarpeiden perusteella.

Opiskelijavalintarekisterin tietolähteet

Opiskelijavalintarekisterin pitäjällä on oikeus koulutukseen hakevan henkilön ilmoittamien tietojen lisäksi salassapitosäännösten estämättä saada 19 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja ylioppilastutkintorekisteristä, Väestörekisterikeskukselta, työ- ja elinkeinoviranomaisilta, perus- ja lisäopetuksen järjestäjiltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiltä sekä kahden tai useamman korkeakoulun yhteisistä rekistereistä, jotka on muodostettu opiskelijoiden valintaa varten.

Koulutukseen hakevalle tulee ilmoittaa, mitä häntä koskevia tietoja opiskelijavalintarekisteriin **tallennetaan**.

Tietojen luovuttaminen opiskelijavalintarekisteristä

Opiskelijavalintarekisteristä saa luovuttaa 19 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja salassapitosäännösten estämättä siinä määrin kuin **1 momentissa tarkoitettut tiedot ovat tarpeen ja 3 momentissa tarkoitettut tiedot ovat välttämättömiä** vastaanottajan tehtävien hoitamiseksi ~~on tarpeen~~.

1) yliopistoille, ammattikorkeakouluille, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjille, perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjille sekä kahden tai useamman yliopiston yhteisiin rekistereihin;

2) asianomaiselle ministeriölle ja Tilastokeskukselle koulutusjärjestelmän seurantaan koskevien selvitysten laatimista varten;

3) Kansaneläkelaitokselle opintotukilaissa (65/1994), lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetussa laissa (48/1997) ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005) säädettyjen tehtävien hoitamista varten sekä Kansaneläkelaitokselle ja työ- ja elinkeinoviranomaiselle työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen työttömyysetuuden saamisen edellytysten selvittämistä varten;

4) terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaista opiskeluterveydenhuoltoa järjestävälle kunnalle ja muulle mainitun lain mukaisen opiskeluterveydenhuollon järjestäjälle tämän tehtävän hoitamista varten;

5) nuorisolain (1285/2016) mukaista etsivää nuorisotyötä järjestävälle kunnalle mainitun lain mukaisen tehtävän hoitamista varten;

6) ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) 3 §:ssä säädetyille ulkomaalaisrekisterin rekisterinpitäjälle sille ulkomaalaislaissa (301/2004) tai kansalaisuuslaissa (359/2003) säädettyjen tehtävien hoitamista varten.

Edellä 19 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot saa luovuttaa vain 1 momentin 1 kohdassa mainituille vastaanottajille opiskelijoiden valintaa varten.

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

22 §

Opiskelijavalintarekisterin tietojen säilytysaika

Opiskelijavalintarekisterin tiedot säilytetään viisi vuotta opiskelijavalintapäätöksen tekemisestä lukien. Korkeakoulujen hakurekisteriin sisältyvät opiskelupaikan vastaanottamista koskevat tiedot säilytetään kuitenkin pysyvästi.

5 luku

Korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto

23 §

Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon käyttötarkoitus

Korkeakoulujen opiskeluoikeus-, ilmoittautumis-, tutkinto- ja opintosuoritustietojen keskitettyä säilytystä ja käyttöä varten on valtakunnallinen tietovaranto, johon kootaan korkeakoulujen opiskelijatietoja sisältävien rekisterien tietosisältöä ja jonka kautta tämä sisältö tarjotaan tietoturvallisesti teknisellä käyttöyhteydellä opiskelijavalintarekisterin ja korkeakoulujen yhteisten opiskelijavalintapalveluiden käyttöön. Korkeakoulu voi käyttää tietovarantoa myös muussa toiminnassaan ja luovuttaessaan tietoa viranomaisille ja muille korkeakouluille.

24 §

Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon tekninen ylläpitäjä ja rekisterinpitäjät

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Tietovarannon tekninen ylläpitäjä vastaa tietovarannon käytettävyydestä, eheydestä ja muuttumattomuudesta sekä suojaamisesta ja säilyttämisestä. Teknisellä ylläpitäjällä ei ole oikeutta määrätä tietovarannossa säilytettävistä tiedoista eikä luovuttaa niitä, ellei tässä laissa toisin säädetä.

Korkeakoulut toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä omien tietojensa osalta ja vastaavat järjestelmään tallentamiensa tietojen sisällöstä ja virheettömyydestä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää, miten kukin korkeakoulu pitää tietovarannon sisällön ajan tasalla.

Korkeakoulut voivat sopia tietovarannon ylläpitäjän kanssa 1 momentissa säädettyä laajemmin, korkeakoulun vastuulla olevan rekisterin tietosisällön tallentamisesta tietovarantoon.

25

Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon tietosisältö ja velvollisuus tallentaa tietoja

Korkeakoulujen on tallennettava seuraavat tiedot tietovarantoon:

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

- 1) oppijanumero ja henkilön henkilötunnus tai muu vastaava yksilöivä tunnistetieto;
- 2) tiedot henkilön suorittamista tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista sekä kaikista opinto-suorituksista ja niiden arvosanoista;
- 3) tiedot henkilön opiskeluoikeuksista tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja erikoistumiskou-lutuksissa sekä tiedot opiskelupaikan vastaanottamisesta ja ilmoittautumisesta tutkintoon johta-vaan koulutukseen ja erikoistumiskoulutukseen.

26 §

Tietojen luovuttaminen korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta

Tietovarannosta luovutetaan opiskelijavalintarekisterin käyttöön ne tietovarantoon tallenne-tut, 25 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot, jotka 19 §:n mukaan voidaan tallentaa opiskelijavalin-tarekisteriin.

Korkeakoulu päättää rekisterinpitäjänä muusta tietojen luovuttamisesta tietovarannon kautta ja vastaa luovutuksen lainmukaisuudesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi tuottaa tietovarannosta koulutuksen ja tutkimuksen arvioin-nin, kehittämisen, tilastoinnin sekä muun seurannan ja ohjauksen edellyttämiä tietoaineistoja.

27 §

Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon tietojen säilytysaika

Edellä 25 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot säilytetään tietovarannossa pysyvästi.

6 luku

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelu

28 §

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot

Opetushallitus ylläpitää opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelua, jolla tässä laissa maini-tuissa rekistereissä ja tietovarannoissa olevia henkilön tietoja yhdistetään ja tarjotaan keskitetysti hänen itsensä nähtäväksi ja käytettäväksi sekä luovutetaan tietojen saamiseen oikeutetuille.

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla luovutetaan

- 1) perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietova-rantoon sisältyviä 7—9 §:ssä tarkoitettuja tietoja;
- 2) ylioppilastutkintorekisteriin sisältyviä 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja lukuun otta-matta koesuorituksia ja arvostelumerkintöjä;
- 3) opiskelijavalintarekisteriin sisältyviä 19 §:ssä tarkoitettuja tietoja; sekä
- 4) korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 25 §:n 1 momentissa tarkoitet-tuja tietoja.

29 §

Tietojen luovuttaminen palvelun avulla

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalveluun sisältyvän käyttöliittymän avulla henkilö voi katsoa ja käyttää tässä laissa tarkoitettuihin rekistereihin ja tietovarantoihin sisältyviä omia tietojaan.

Tässä laissa tarkoitettuihin rekistereihin ja tietovarantoihin sisältyviä tietoja voidaan luovuttaa viranomaiselle opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla viranomaisen lakiin tai laissa säädettyyn tehtävään perustuvan tiedonsaantioikeuden nojalla.

Viranomaiset saavat palvelusta tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Opetushallitus voi avata teknisen käyttöyhteyden sellaiselle viranomaiselle, jolla tämän tai muun lain nojalla on oikeus käsitellä tietoja. Viranomaisen on tietoja pyytäessään ilmoitettava Opetushallitukselle **tietojen käyttötarkoitus ja muut** tiedon luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat **sekä** selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Tietoja voidaan 2 ja 3 momentin mukaisesti luovuttaa palvelun avulla myös Koulutusrahastolle.

Henkilö, josta on tallennettu tietoja tässä laissa tarkoitettuun rekisteriin tai tietovarantoon, voi palvelussa antaa yksilöidyn suostumuksensa rekisterissä tai tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen viranomaiselle tai muulle taholle sekä peruuttaa antamansa suostumuksen. Tietoja luovutetaan opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla henkilön antaman suostumuksen nojalla sähköisessä muodossa.

Luovutettavia tietoja ei tallenneta Opetushallituksen palveluun.

30 §

Ylläpitäjän tehtävät

Opetushallitus vastaa palvelun ylläpitäjänä palvelun yleisestä toiminnasta ja teknisen käyttöyhteyden avaamisesta.

Opetushallitus vastaa palvelun kautta tapahtuvan tietojen luovutuksen lainmukaisuudesta ja teknisen käyttöyhteyden avaamisen edellytysten tutkimisesta.

Opetushallitus vastaa palvelun käytettävyydestä ja suojaamisesta ja kerää lokitietoa palvelun käytöstä. Lokitiedoista muodostuu lokitietorekisteri, jonka rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.

Opetushallitus on velvollinen ilmoittamaan rekisterinpitäjille teknisen käyttöyhteyden avaamisesta.

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

7 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

31 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annettu laki (1058/1998). Mainitussa laissa tarkoitettuihin opiskelijavalintarekisteriin, korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon ja ylioppilastutkintorekisteriin tallennetut tiedot sisältyvät tässä laissa tarkoitettuihin samannimisiin rekistereihin ja tietovarantoihin.

32 §

Siirtymäsäännökset

Poiketen siitä, mitä lain 3 §:n 2 momentissa säädetään, oppijanumero voidaan opetuksen tai koulutuksen järjestäjän taikka korkeakoulun pyynnöstä antaa oppilaalle tai opiskelijalle, joka on oppilaana tai opiskelijana 1 päivänä lokakuuta 2017 tai sen jälkeen. Oppijanumero voidaan rekisterinpitäjän pyynnöstä antaa myös henkilölle, jota koskevia tietoja on tallennettu 31 §:n 2 momentissa tarkoitettuun rekisteriin tai tietovarantoon ennen tämän lain voimaantuloa ja jolla ei vielä ole oppijanumeroa.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennetaan 7—9 §:ssä tarkoitetut tiedot henkilöistä, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat opetuksen tai koulutuksen järjestäjän oppilaana tai opiskelijana, mukaan lukien kyseisissä opinnoissa tai koulutuksessa ennen lain voimaantuloa suoritetut opinnot ja koulutuksen tai tutkinnon osat ja osa-alueet. Tietovarantoon ei kuitenkaan tallenneta ennen lain voimaantuloa suoritettujen perusopetuksen vuosiluokkien opintoja koskevia tietoja.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennetaan lisäksi tiedot vuonna 2017 suoritetuista ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tarkoitetuista ammatillisista perustutkinnoista arvioiteineen.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen tietojen tulee olla tallennettuina perusopetuksen, lukio-koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon viimeistään 28 päivänä helmikuuta 2018.

Riippumatta siitä, mitä edellä 2 ja 3 momentissa säädetään, opetuksen tai koulutuksen järjestäjä voi tallentaa perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tietoja 2 momentissa säädettyä aiemmin suoritetuista 7 ja 8 §:ssä tarkoitetuista opinnoista ja 3 momentissa säädettyä aiemmin suoritetuista ammatillisista perustutkinnoista edellyttäen että Opetushallitus on antanut määräyksen tällaisten tietojen tietorakenteista. (Uusi 5 mom.)

Jos esiopetusta järjestetään varhaiskasvatuslain (36/1973) 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettussa paikassa, esiopetuksessa olevien oppilaiden 7 §:ssä tarkoitetut tiedot on tallennettava perus-

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2017 vp

opetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon 1 päivästä tammikuuta 2019 lukien. (HE:n 5 mom.)

Ennen 1 päivää tammikuuta 2019 suoritettua Reifeprüfung-tutkintoa koskevia 8 §:ssä tarkoitettuja tietoja ei tallenneta perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon. (HE:n 6 mom.)

Vuonna 2018 järjestettävänä ylioppilastutkinnon tutkintokertoina **tallennetaan** 14 §:n 2 momentissa tarkoitettut koesuoritukset ja arvostelumerkinnot ylioppilastutkintorekisteriin ainoastaan ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen sähköisten kokeiden osalta. (HE:n 7 mom.)

Valtioneuvoston asetus ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelystä (294/2014) jää voimaan myös siltä osin kuin se on annettu opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 1 a §:n nojalla. (HE:n 8 mom.)

Helsingissä 10.11.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuomo Puumala kesk
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Kimmo Kivelä sin
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Sari Multala kok
jäsen Mikaela Nylander r
jäsen Ulla Parviainen kesk
jäsen Pekka Puska kesk
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Pilvi Torsti sd
varajäsen Eeva-Maria Maijala kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaj Laine